

Een bijdrage van Stichting Nationaal Landschapskundig Museum 'Telluris', [H.A. Visscher](#)

Op Geopad naar het Beukenwoud bij Lage Vuursche waar een lage stuwwal een wandelparadijs werd

Dit wandelgidsje gaat over de bossen ten noorden van de buurtschap Lage Vuursche.

De brochure is aflevering 101 van een reeks gewijd aan gebieden waar de bodem en het reliëf ons duidelijk laten zien welke invloed natuurlijke processen en de mens er op de ontwikkeling hadden. Aangegeven wordt waaruit een en ander valt af te leiden.

Speciale aandacht krijgt daarbij een route waar dit goed kan worden waargenomen en we dus op geopad kunnen gaan.

Het meest tot de verbeelding spreekt er het her en der voorkomende microreliëf. We denken dan in het bijzonder aan de klifjes van enigszins verstoven gebieden en de grafheuvels.

De informatie is gebaseerd op veldverkenningen en onderzoeksresultaten. In sommige gevallen zijn meerdere mogelijke verklaringen gegeven voor het ontstaan van aardkundige verschijnselen. Niet alles namelijk werd al grondig onderzocht en niet altijd zijn bepaalde mogelijke oorzaken uit te sluiten.

Inhoud

Voorwoord	3
Om welk en wat voor gebied gaat het?	3
De natuurlijke ontwikkeling.....	3
De invloed van de mens.....	7
En nu op geopad.....	11
Samenvatting.....	14

Voorwoord

Wie wil weten waardoor een gebied werd zoals het nu is, kan veel hebben aan hetgeen de Aarde erover vertelt. Zowel de grond onder onze voeten als het reliëf om ons heen bieden daar vaak allerlei informatie over. Daarbij tonen ze behalve effecten van natuurlijke processen ook de invloed die de mens op de ontwikkelingen uitoefende.

Om profijt te hebben van de informatiebron Aarde moeten wij haar taal wel verstaan. Bij een wandeling naar het Beukenwoud kan deze brochure dan als een soort tolk fungeren. Ze is aflevering 101 van een reeks vergelijkbare uitgaven over gebieden waar de bodem- en reliëfkenmerken ons veel te zeggen hebben.

In elke aflevering wordt eerst iets over de ligging en aard van het betreffende gebied meegedeeld. Dan volgt een hoofdstuk over de natuurlijke processen die er plaatsvonden en de invloed die de mens op de ontwikkeling van het gebied had. Hierna wordt een wandelroute beschreven waar bodem en reliëf de geschetste ontwikkeling duidelijk laten zien. Een dergelijke route wordt wel 'Geopad' genoemd.

De reeks brochures met beschrijvingen van zulke routes verschijnt dan ook onder het motto 'Op Geopad'. Om het gebruik van de brochures te vergemakkelijken worden de teksten van de afleveringen telkens met een aantal situatieschetsen verduidelijkt.

Om welk en wat voor gebied gaat het?

Deze wandelgids beschrijft de bossen ten noorden van Lage Vuursche. Een groot deel ervan ligt tussen de Kloosterlaan in het zuidwesten en Stulpiaan in het noordoosten. Aan de westkant wordt het gebied begrensd door een golfbaan.

Het wandel terrein dankt zijn naam aan een middenin het bos gelegen vrij oude beukenplantage, waar de bomen op rijen staan. Een deel van het gebied ligt op de lage stuwwal die bij de Hooge Vuursche begint en zuidwaarts tot de Lage Vuursche is te herkennen.

Het oppervlak van de stuwwal is slechts weinig geaccidenteerd. Wel wordt het hier en daar verlevendigd door enkele kommetjes of een paar grafheuvels.

Verder naar het westen bestaat de ondiepe ondergrond van het wandelgebied in een zone met tamelijk grillig reliëf voornamelijk uit jongere fijnzandige (wind)afzettingen. Het zand ervan werd voornamelijk onder de koude klimaatomstandigheden van de laatste ijstijd aangevoerd. Tijdens en kort na de Middeleeuwen waren de aldus gevormde formaties echter plaatselijk onderhevig aan verstuivingen. Daarbij werden bepaalde zones verlaagd en daarlangs gelegen andere opgehoogd. Waarschijnlijk ontstond aldus het vrij grillige reliëf van de gebieden met grindarme (wind)afzettingen.

Kenmerkend hiervoor zijn markante klifjes, die op dalsystemen lijkende langgerekte laagten scheiden van veelal walachtige hoogten. Vrijwel het gehele gebied is eigendom van Staatsbosbeheer. Het bos wordt gesneden door de Zwarte Weg waarbij hier en daar parkeergelegenheid werd gecreëerd.

De natuurlijke ontwikkeling

De invloed van landijs

Het wandelgebied ligt op de Utrechtse Heuvelrug. Aldus noemt men het in de provincie Utrecht gelegen deel van een hooggelegen natuurrijke zone, die van de Gooise kust tot voorbij Rhenen reikt. Kenmerkend voor de zone is de aanwezigheid van een enkele kilometers breed en plaatselijk tientallen meters hoog rugsysteem, dat overwegend met bos en heide is begroeid, terwijl er ook vrij grote oppervlakten bebouwd raakten.

Evenals de hoogten van het aangrenzende Gooi dankt de Utrechtse Heuvelrug zijn ontstaan primair aan de Scandinavische landijsmassa's, die zich zo'n 150.000 jaar geleden over een groot deel van ons land uitbreidden. Vanuit het gebied waar wij nu de Gelderse of Centrale Vallei vinden schoven ze allerlei eerder door water (en wind) neergelegde afzettingen opzij. Die sedimenten kruiden dan scholsgewijs tegen andere afzettingen omhoog. Aldus ontstonden om de Centrale Vallei zogenaamde stuwwallen.

De door het ijs opgeschoven afzettingen vormen zuidelijk van de lijn Den Dolder – Amersfoort een 34 kilometer lange stuwwal, die tot voorbij Rhenen reikt. Op het noordelijk deel van de Utrechtse Heuvelrug manifesteren de gestuwde afzettingen zich echter als drie afzonderlijke kleine hoogten, op een waarvan een deel van ons wandelgebied gedeeltelijk is gelegen. Deze glaciale hoogte is de stuwwal van De Vuursche.

Zowel de ligging van de door het ijs verschoven afzettingen als die van de afzonderlijke stuwwalculminaties weerspiegelen een ontwikkeling, waarbij het grootschalig gelobde front van de opdringende Scandinavische ijskap uiteindelijk ook afzonderlijke tongetjes vormde. Het wandelgebied lag waarschijnlijk enige tijd aan de oostrand van zo'n kleine ijslob.

De invloed van ijs- en sneeuwsmeltwater

Behalve het afzettingen opstuwend landijs hebben smeltwater en de wind een belangrijke rol gespeeld bij de vormgeving van de Utrechtse Heuvelrug. Smeltwater deed dit uiteraard bij de verdwijning van het ijs maar ook in de tienduizend jaar geleden geëindigde, als Weichselien bekende laatste koude tijd van het geologisch verleden, toen Scandinavisch landijs ons juist niet meer bereikte, maar soms wel dikke pakketten (verijzende) sneeuw werden gevormd.

Het ijssmeltwater vergrootte de (dwars)laagten van het stuwwalreliëf tot valleien en bouwde van het materiaal dat het meenam grote waaiers grindhoudende zanden. Minder grootschalig waren de activiteiten van het vooral in de laatste ijstijd actieve sneeuwsmeltwater, dat een belangrijke rol speelde bij de (verdere) vorming van kleinere dalen. Anders dan bij Leersum, Amerongen en Rhenen heeft het smeltwater in de stuwwal van de Vuursche echter geen markante valleien of dalletjes gevormd.

De vallei- en dalvorming was in de over het algemeen doorlatende ondergrond van de stuwwallen overigens slechts goed mogelijk wanneer begroeiing ontbrak en bodemijs water belette diep weg te zakken. Enkele kommetjes en een bochtig troggetje van het stuwwaloppervlak danken hun ontstaan mogelijk ook ijssmeltwater, dat de ondergrond uitkolkte.

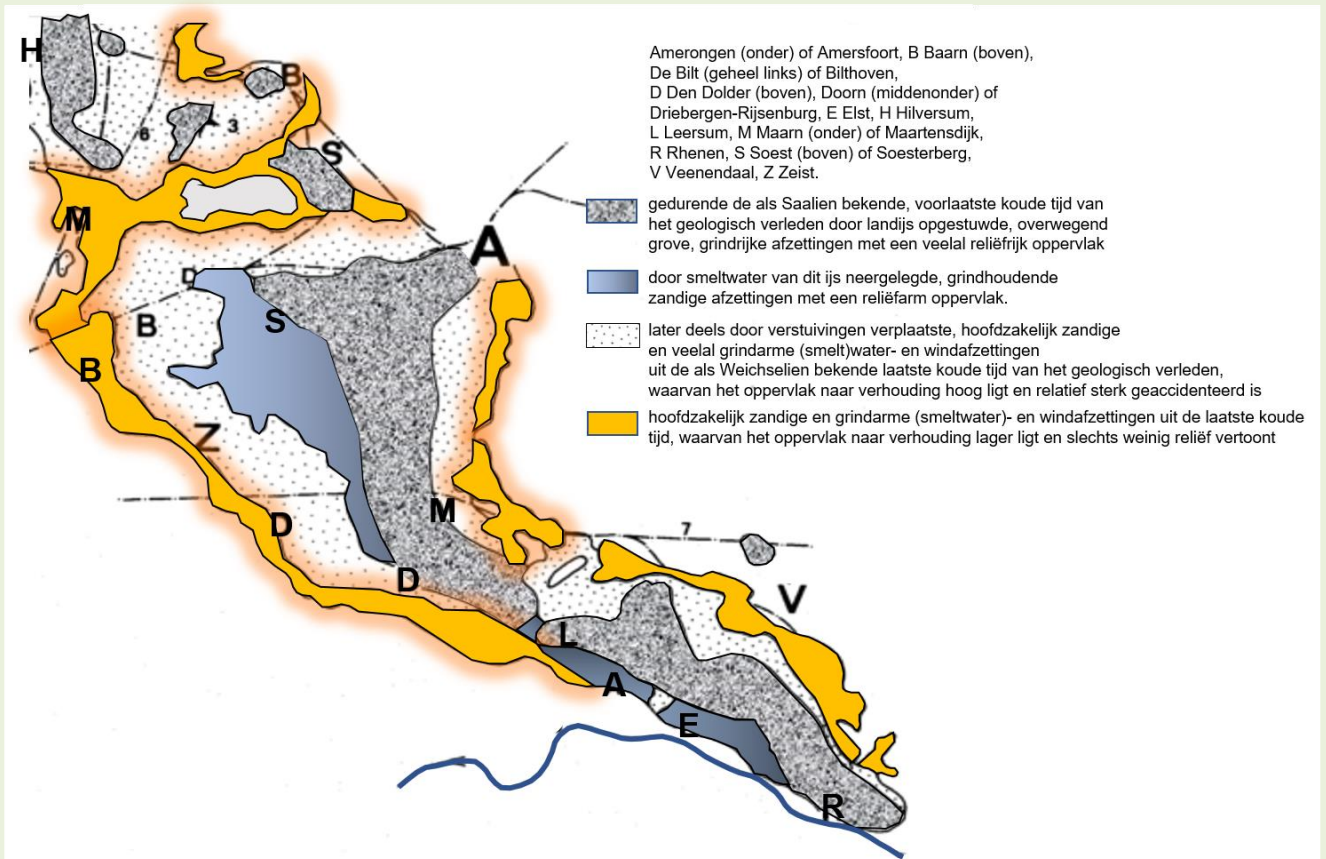
De invloed van de wind

In het Weichselien zou ook de wind de geomorfologische gesteldheid van het stuwwallenlandschap nogal beïnvloeden. Dit kon het geval zijn wanneer de bodem kaal, droog, grindarm en niet door ijs aaneengekit of met sneeuw bedekt was. De wind bracht een deel van het zandige materiaal dat hij aanvoerde met sneeuw mee.

Evenals het ijssmeltwater spreidde de wind het door hem meegenomen, overwegend zandige materiaal plaatselijk over grote aaneengesloten oppervlakten als een mantel over oudere afzettingen uit, waarna smeltwater het soms nog weer verspoelde. Aldus ontstonden de zogenaamde (verspoelde) dekzanden. Het zal duidelijk zijn dat in de primair door de wind gevormde dekzanden vrijwel geen grof grind voorkomt.

Bovenop de stuwwal van De Vuursche liet de wind in de laatste ijstijd nauwelijks afzettingen achter. Onderaan de glaciale hoogte vormen ze echter de 'bovenbouw' van het brede laag gelegen terras dat de opgestuwde afzettingen van de Utrechtse Heuvelrug scheidt van de Gelderse Vallei en andere laagten.

De ondergrond van de Utrechtse Heuvelrug

Op het globale overzichtskaartje is te zien, dat door Scandinavisch opgestuwde afzettingen op het noordelijkste deel van de Utrechtse Heuvelrug slechts in drie kleine gebieden aan of bij de oppervlakte voorkomen.

Het zijn als stuwwallen bekende, min of meer plateauachtige hoogten. Zandvoort en Baarn ontstonden aan de noord- en noordostrand van zo'n hoogte.

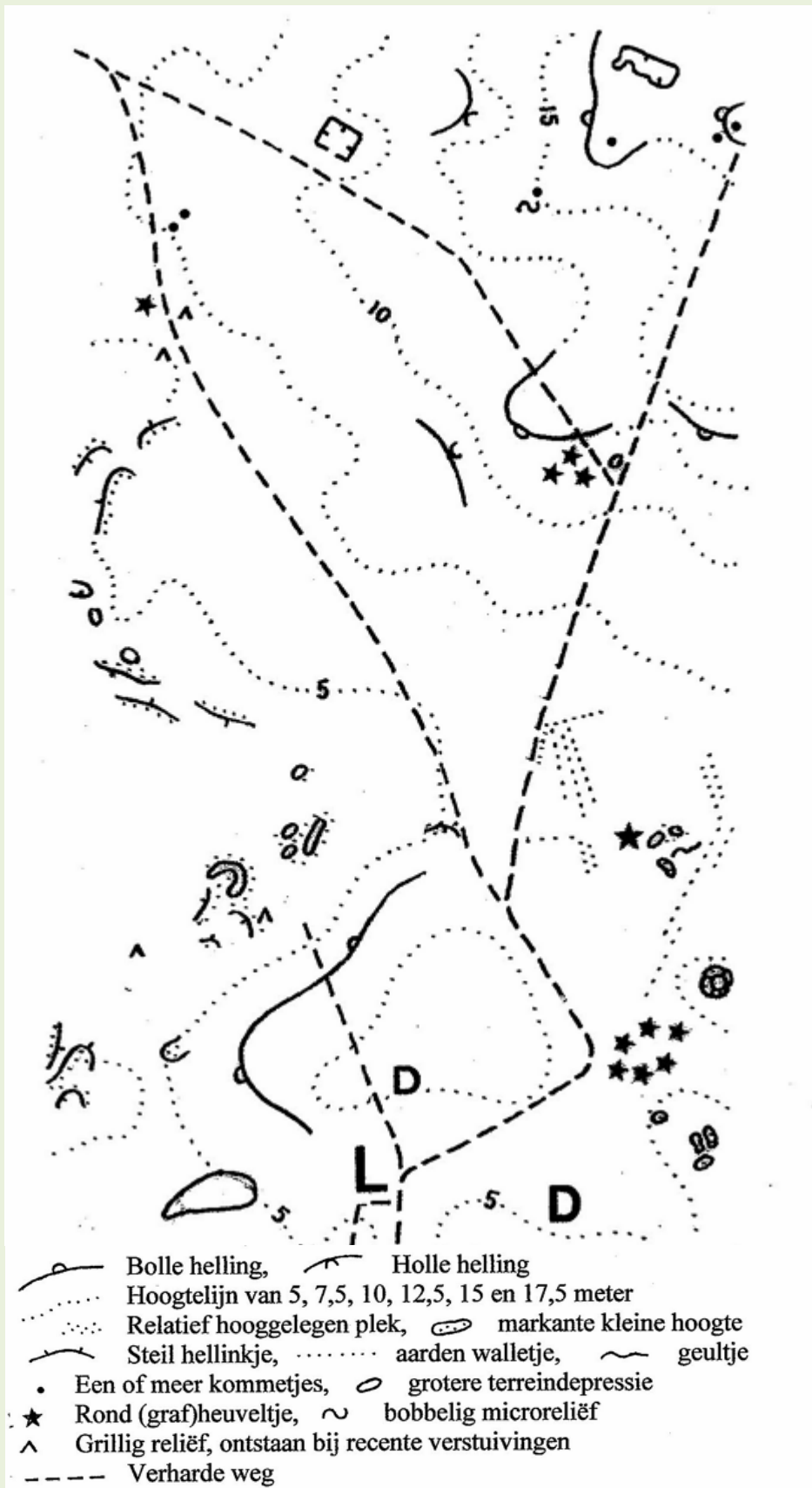
Het bosgebied Beukenwoud ligt op en bij de westflank van een van de andere stuwalletjes. Bij het zuidelijk uiteinde ervan zou de buurtschap De Lage Vuursche worden gesticht.

Zowel de ligging van de door het ijs verschoven afzettingen als die van de afzonderlijke stuwwalculminaties weerspiegelen een ontwikkeling, waarbij het grootschalig gelobde front van de opdringende Scandinavische ijskap uiteindelijk ook afzonderlijke tongetjes vormde.

Het gebied van Zandvoort en Baarn lag tussen twee van zulke tongetjes, waarvan het meest westelijke mogelijk tot de westelijke omgeving van het huidige Beukenwoud opdrong.

Het kaartje vertelt ons ook, dat de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug vrijwel geheel worden omgeven door een sokkel jongere smeltwater- en windafzettingen. Vooral bij een relatief hoge ligging kan het oppervlak van de windafzettingen vrij reliëfrijk zijn.

Het reliëf benoorden Lage Vuursche

Een groot deel van het afgebeelde gebied wordt ingenomen door een lage stuwwal uit de voorlaatste ijstijd, waarvan het relatief brede noordelijk deel tot bijna 21 meter boven N.A.P. reikt.

Bijna twee kilometer zuidelijker ligt het buiten Klein Drakenstein op een klein lager plateau van de glaciële rug.

Rondom de stuwwal waren primair door de wind aangevoerde grindarme dekzanden uit de laatste ijstijd enkele eeuwen geleden op veel plaatsen onderhevig aan verstuivingen. Een combinatie van zowel vrij gelijkmatige als plaatstrouwe uit- en overstuivingsprocessen leidde dan tot het ontstaan van sterk asymmetrische of plateauachtige terreinverheffingen.

De in deze brochure beschreven wandelroute laat ons kennismaken met het slechts weinig geaccidenteerde, lage zuidwestelijk deel van de stuwwal en de daarbij te vinden reliëfrijke dek- en stuifzandvormingen.

Het stuwwaloppervlak wordt verlevendigd door enkele kommetjes en een kleine bochtige trog. Bovendien komen in het gebied enkele markante ronde (graf)heuveltjes voor.

De invloed van de mens

Grafheuvels

Op de Utrechtse Heuvelrug was de mens al in prehistorische tijd actief. Hiervan getuigen onder meer talrijke grafheuvels, die over vrijwel de gehele lengte van de heuvelrug worden aangetroffen. In (de naaste omgeving van) het wandelgebied liggen ze op en bij het omrasterde terrein van Kasteel Drakensteyn en westelijk van de Stulpseleen.

De in de omgeving van Kasteel Drakensteyn gelegen grafheuvels werden in 1927 door de beroemde Groningse archeoloog Van Giffen onderzocht. De bevindingen van het onderzoek leidden tot de conclusie dat de heuvels in het Laat-Neolithicum (2850-2000 voor Christus) en/of de Vroege Bronstijd (2000 -1800 voor Christus) één- of meermalen voor bijzettingen werden gebruikt. Ze zijn dus een kleine vier- tot vijfduizend jaar oud.

In de loop van de bronstijd werden de doden niet meer begraven maar gecremeerd en hun as in grafkuilen uitgestrooid en toegedekt. Later verzamelde men de as in een urn, die vervolgens door een grafheuveltje zou worden toegedekt of in een reeds bestaande (oude) grafheuvel werd bijgezet. In een van de grafheuvels bij Kasteel Drakensteyn bleek zo'n urn van een tot dan toe onbekend afwijkend type. In verband hiermee doopte Van Giffen urnen van dat type "Drakenstein-aardewerk".

Door inventarisaties van de stuifmeelkorrels die onder de grafheuvels werden aangetroffen zou duidelijk worden dat de mens tegen het eind van de steentijd al open plekken in het bos had gekapt en deze ook begroeid raakten met grassen en heidestruiken.

De invloed van boerengemeenschappen

Evenals andere gebieden met droge zandgronden werd de Utrechtse Heuvelrug sinds de bronstijd gaandeweg vrijwel geheel ontbost en vele eeuwen overwegend als (gemeenschappelijke) graasgrond gebruikt. Steppe- en heidevegetaties gingen nu domineren. Een en ander was ook in en bij het wandelgebied het geval.

Hoewel de natuurlijke bosvegetaties er al lang geleden vrijwel overal verdwenen zouden de droge zandgronden van de opgestuwde, smeltwater- en windafzettingen de afgelopen eeuwen over het algemeen niet of pas betrekkelijk kort geleden tot agrarisch cultuurland worden ontgonnen. Behalve met hun plaatselijke reliëfrijheid en over het algemeen betrekkelijk geringe natuurlijke vruchtbaarheid hield dit ook verband met andere omstandigheden. Op de zandgronden was het, zolang nog geen kunstmest kon worden gebruikt, namelijk nodig grote oppervlakten onontgonnen te laten om de vruchtbaarheid van de akkers op peil te houden. Ten dien einde lieten de boeren schapen of ander (klein)vee op het onontgonnen land grazen en voor de mestleveranties 's nachts in zogenaamde

potstallen verblijven. Bovendien werden er op de “woeste gronden” plaggen gestoken en al dan niet verteerde plantenresten verzameld, om de mest van de potstallen te bedekken en ook aan te vullen.

Behalve als graasgronden en voor het op peil houden van de bodemvruchtbaarheid waren de woeste gronden overigens tevens van betekenis, doordat er hout vandaan gehaald kon worden. De begroeiing van de onontgonnen gronden werd dan ook steeds armer, waarbij de nog aanwezige natuurlijke loofbossen meer en meer plaatsmaakten voor heide- en grasvegetaties. Zoals wij nog zullen zien, zouden deze veel later weer voor een deel herbebost en na de uitvinding van de kunstmest ook alsnog tot akker- of grasland worden gemaakt.

Waar de heide- en steppevegetaties herhaaldelijk werden afgeplagd kwam ter plekke van de onderlangs de stuwwal gevormde windafzettingen kaal grindarm zand aan te oppervlakte liggen, dat op de drogere gronden bij winderig weer ten prooi viel aan verstuiwingen.

Dit was vooral tijdens en kort na de Late Middeleeuwen het geval. Zowel klimaatveranderingen als de omstandigheid dat ons land inmiddels vrijwel geheel was kaalgeslagen kunnen daarbij een rol hebben gespeeld.

Door de verstuiwingen ontstonden zogenaamde uitwaaiingslaagten, die omgeven raakten door opeenhopingen van het zand dat de wind er wegstootte. In het wandelgebied was een en ander voornamelijk slechts bij de Kloosterlaan en Zeven Lindenweg het geval. Elders bestaat de bodem er namelijk voornamelijk uit de overwegend grindrijke en lokaal lemige zandgronden van de afzettingen, die door landijs werden opgeschoven.

De invloed van grootgrondbezitters

In historische tijd hebben grootgrondbezitters van meet af aan ook een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkelingen in het gebied van De Vuursche en omgeving:

In 953 schonk Koning Otto van het toenmalige Oostfrankische Rijk een aantal landerijen in het gebied van de Vuursche aan de Bisschop van Utrecht. Een groot deel ervan werd in 1085 en 1239 als leen uitgegeven aan het Kapittel van Sint Jan te Utrecht. Een ander deel kwam aan het Vrouwenklooster van Oostveen (= De Bilt).

Verder bezat Frederik van Drakenburg tussen Baarn en de grens met het Gooi een leen van de bisschop. Hij bouwde er het in de 19de eeuw gesloopte slot Drakenburg, dat tussen Baarn en Eemnes lag.

Frederik van Drakenburg had een zoon Warner, die omstreeks 1360 een groot deel van het gebied tussen Hilversum, Maartensdijk, De Bilt en Baarn in handen wist te krijgen. Warner liet er een boerderij bouwen, die naar hem genoemd werd, maar later Drakensteyn zou gaan heten. In 1546 werd het gebied van De Vuursche verkocht aan Johan van Cuylenborg. Drakensteyn bleef daarna echter nog enkele tientallen jaren het bezit van de familie Drakenburg.

Een dochter van Johan van Cuylenborg huwde met Karel van Bourgondie, die zo in het bezit kwam van De Vuursche en in 1571 ook Drakensteyn verwierf. Na intussen in andere handen te zijn overgegaan werden De Vuursche en Drakensteyn in 1634 eigendom van jonkheer Ernst van Reede. De twee bezittingen zouden nu spoedig een leengoed van de Graafschap Buren worden.

Na het overlijden van Ernst van Reede nam zijn zoon Gerard Drakensteyn over. Hij liet in 1640 het op een rond eilandje staande, achthoekige “kasteeltje” Drakensteyn optrekken. Niet lang daarna is Gerard van Reede opgenomen in de Ridderschap van Utrecht. Drakensteyn was nu een ridderhofstad. Een zelfde status kreeg Drakenburg, dat toen in het bezit was van de familie van Zuylen.

Op initiatief van Gerard van Reede werd de buurtschap Lage Vuursche, die bij Drakensteyn was ontstaan, gerenoveerd en uitgebreid met onder meer een kerk, pastorie, school, boerderij annex

rechthuis, tolhuis en woningen. Er zijn redenen om aan te nemen, dat bij de graafwerkzaamheden die toen plaatsvonden, de grote zwerfkei werd aangetroffen, die in de buurtschap valt te bewonderen.

Dertig jaar na de bouw van het nieuwe Drakensteyn zag de familie van Reede zich genoodzaakt om haar bezittingen te verkopen. Drakensteyn en De Vuursche zijn daarna nog weer meermalen in andere handen overgegaan. Tenslotte werden ze eigendom van de familie Bosch van Drakensteyn. Na de Tweede Wereldoorlog heeft deze de beide landgoederen echter op haar beurt afgestoten, waarbij Koningin Beatrix in 1959 twintig hectare met het kasteeltje verwierf en een groot deel staatseigendom zou worden.

Bestuurlijk was het gebied van Drakensteyn en De Vuursche lang een afzonderlijke heerlijkheid en daarna een zelfstandige gemeente, die 1857 tenslotte bij Baarn werd gevoegd.

Pal ten noorden van Lage Vuursche ligt het landgoed Klein Drakenstein. Het hoofdgebouw ervan is een classicistisch landhuis, met een plateauvormig dak, waarvan de vier hoeken worden gemarkeerd door een schoorsteen.

Zuidelijk van Lage Vuursche markeerde De Vuursche Steeg in de 17de eeuw de grens van de destijds uitgestrekte landgoederen Drakenstein en Het Slot te Zeist. Die grens scheidde tevens De Vrije Heerlykheit van Seyst en Driebergen van 't Gerecht van De Bilt.

Thans volgt de weg vrijwel de grens tussen de gemeenten De Bilt en Baarn.

De latere grootgrondbezitters hebben een belangrijke rol gespeeld bij de herbebossing van de Utrechtse Heuvelrug, die al in de achttiende eeuw begon.

Omstreeks 1850 was de naaste noordoostelijke omgeving van Lage Vuursche al weer bosrijk, maar het ten westen van de Hooge Vuurscheweg gelegen deel van het wandelgebied nog bijna overal hei.

Herbebost waren er toen alleen een smalle noord-zuid lopende strook langs de rand van de gemeente Maartensdijk en enkele percelen bij de hoeve Kraailoo. Ruim een halve eeuw later was vrijwel het gehele wandelgebied weer bos. Hoofdontsluiting werd er de flauwbochtige Zwarte Weg, die onderdeel was van een interlocale verbinding met Hilversum.

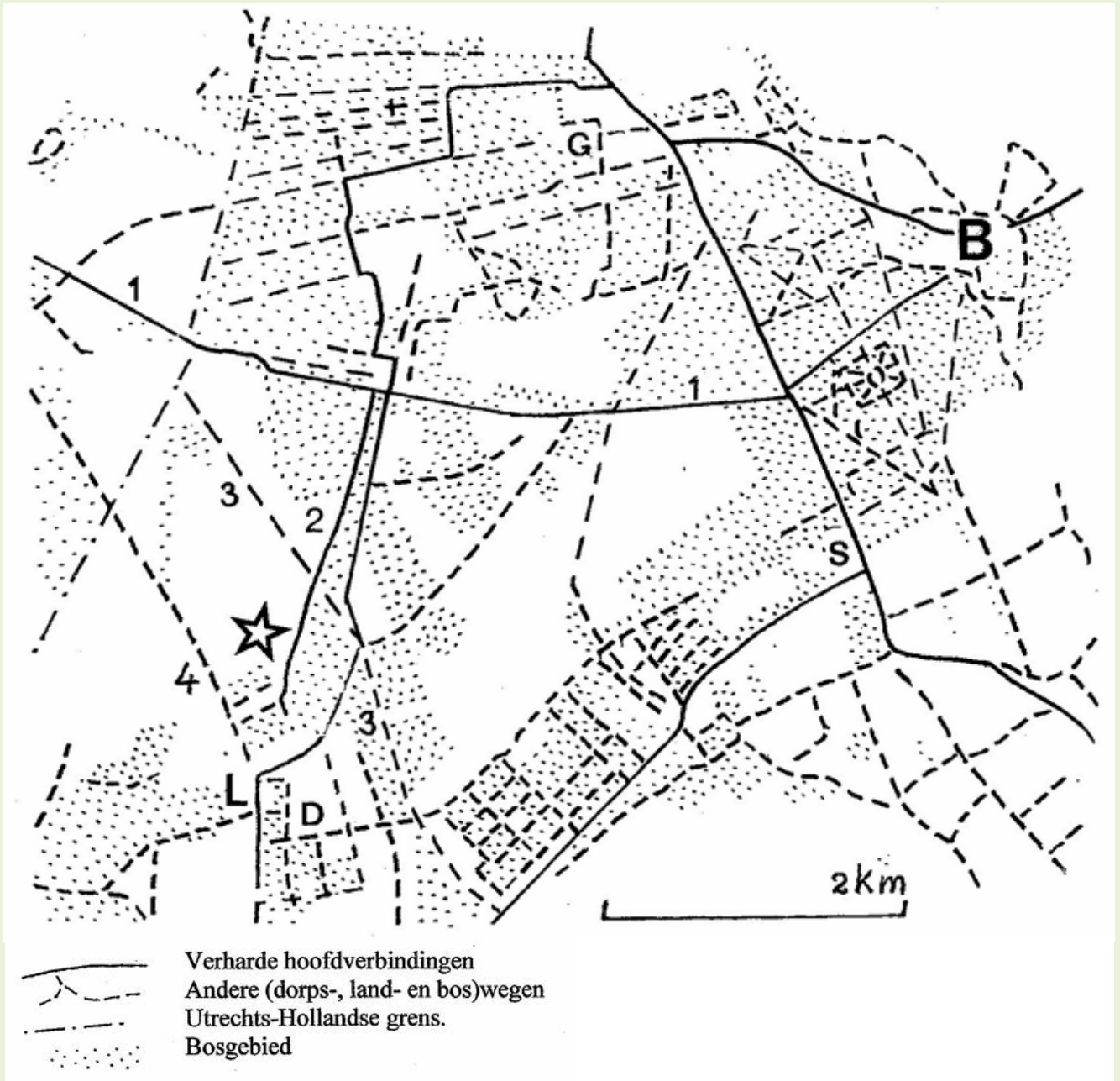
Het bos zou op nogal uiteenlopende wijze door wegen en paden worden ontsloten. Bovendien is het netwerk ontsluitingen later plaatselijk nogal gewijzigd. Daarbij werden enkele flauwbochtige lanen aangelegd, terwijl een lange rechte zandweg grotendeels verdween.

Een opmerkelijk onderdeel van het bos is een oude beukenplantage, waar de bomen ver van elkaar in rijen staan. De flauwbochtige lanen worden hier en daar ook gemarkeerd en belommerd door tamme kastanjes.

In het uiterste westen werd het bos later op grondgebied van de gemeente Maartensdijk ingericht voor de golfsport. Daarbij werd de boeiende natuurlijke geostructuur gelukkig ontzien.

Bij de verharde hoofdontsluitingen van het wandelgebied heeft de huidige eigenaar Staatsbosbeheer al vrij snel enkele picknickplaatsen met parkeervoorzieningen ingericht. Bovendien werden er enkele wandel- en ruiterroutes gemarkeerd. Het netwerk recreatieroutes is inmiddels meer dan eens gewijzigd.

Bossen en wegen van De Vuursche omstreeks 1850

B Baarn, L Lage Vuursche, D Kasteel Drakensteyn, G Huis Groeneveld, S Paleis Soestdijk.

☆ Hart van het in deze brochure beschreven wandelgebied

Buiten de naaste omgeving van het oude Baarn bleven de meeste in de 19de eeuw aanwezige bossen en wegen tot op heden behouden.

Van de hoofdverbindingen is de Hilversumse Straatweg (1) later plaatselijk enigszins verlegd. Aan de westkant van het afgebeelde gebied werd de grens met de provincie Noord Holland gemarkeerd door een gracht.

Oostelijk van de Hooge Vuurscheweg (2) was de er vrijwel evenwijdig langs lopende Brandtorenlaan een tijdlang onderdeel van een vinkenbaan.

Aan de noordoostkant van het wandelgebied werd de Stulpse Laan(3) genoemd naar een er ten oosten van Lage Vuursche bij gelegen boerderij. Het (onverharde) noordwestelijk deel van deze oude weg heet tegenwoordig Berkenlaan.

Bij de zuidwestrand van het wandelterrein was de Lage Vuurscheweg-Kloosterlaan (4) een rechtstreekse verbinding met Hilversum, die begon bij de plek waar nu het station Hilversum-Sportpark ligt, Bij de zuidoostelijke uitbreiding van Hilversum en de aanleg van de autosnelweg A 27 zijn er delen van verdwenen.

Ruim een eeuw geleden was de rol van de kaarsrechte historische verbinding echter al overgenomen door een noordoostelijk ervan aangelegde nieuwe weg, die zelfs zou worden verhard. Die nieuwe interlocale verbinding werd Zwarte Weg gedoopt. Ook deze weg verloor na verloop van tijd zijn betekenis voor het verkeer. Niettemin bleef de verbinding bestaan. Voor een onderkruising van de A27 zou ze later echter wel over korte afstand worden verlegd.

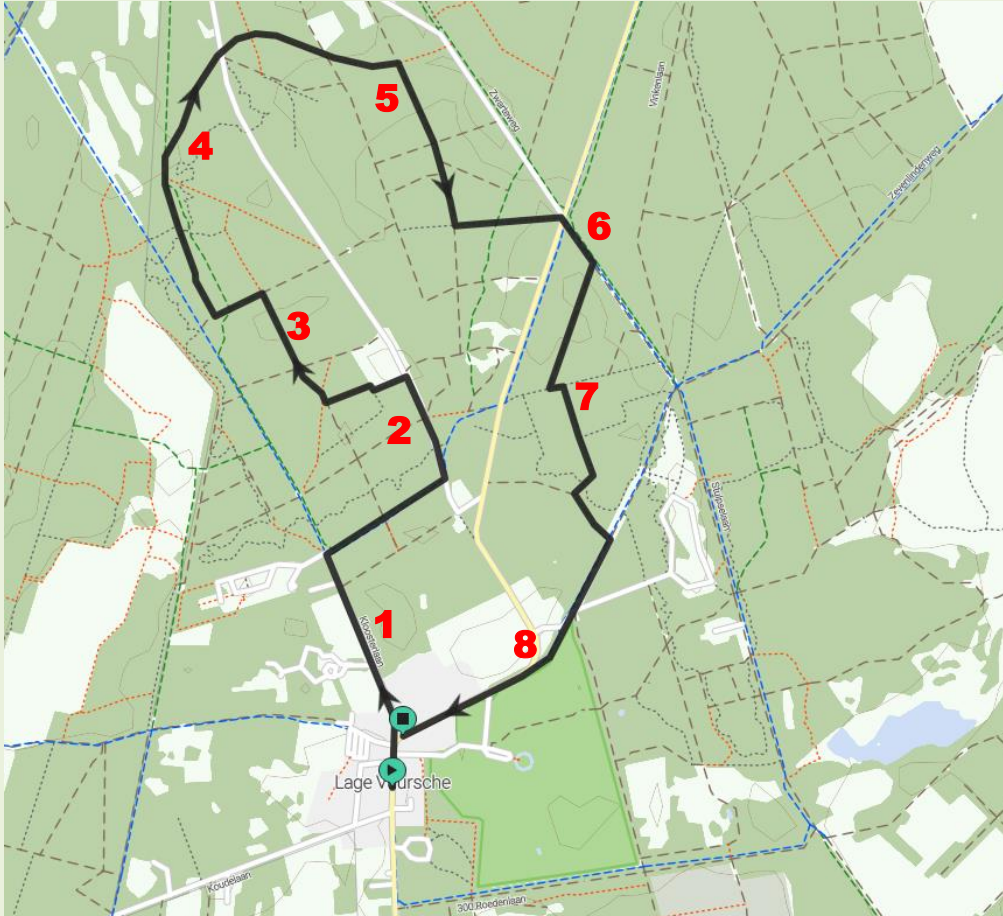
De Hooge Vuurscheweg liep vroeger ter hoogte van het bosgebied Konijnenberg rechtstreeks naar de Kloosterlaan. Die in onbruik geraakte korte verbinding is nog wel als zandweg aanwezig. Uit het kaartje blijkt dat voornamelijk slechts het vlakbij Lage Vuursche gelegen deel van het wandelgebied omstreeks 1850 bos was. Op grotere afstand van de nederzettingen maakte het toen deel uit van een uitgestrekte heide.

En nu op geopad

Wie ook wandelend kennis wil maken met de karakteristieken en kwaliteiten van het Beukenwoud adviseren wij de hierna door ons beschreven, 5.5 kilometer lange route te lopen.

De route begint en eindigt in de buurtschap Lage Vuursche.

Het door ons beschreven traject komt grotendeels overeen met delen van twee door Staatsbosbeheer gemarkeerde wandelroutes. Die routes zijn bekend als de Oertijd- en Beukenwoudwandeling.

Route 5,6 km.
Voor de GPS
RouteYou versie,
[klik hier](#).

1. Wij beginnen de wandeling in de antieke Dorpsstraat van het 17de-eeuwse dorpje Lage Vuursche. Van daaruit gaan we schuin links een stukje van de blauw gemarkeerde Oertijdwandeling lopen. Dit betekent dat wij de Kloosterlaan ingaan. Bij het begin ervan passeren we een “kunstwerk” van zwerfstenen dat enigszins op een hunebed lijkt, maar dat beslist niet is. De zwerfstenen van het hunebed kunnen uit de naaste omgeving zijn aangevoerd. Lage Vuursche ligt tenslotte aan de rand van een kleine stuwwal waarop landijs her en der zwerfstenen achterliet. De naam van de Kloosterlaan houdt verband met de ligging bij de weg van een voormalig zusterhuis. Het werd in de jaren 1926-1927 gebouwd voor de Eerwaarde Zusters van Onze Lieve Vrouwe te Amersfoort. De tegenwoordig in Lage Vuursche verharde weg was vroeger een rechtstreekse interlocale verbinding met Hilversum. Rechts van de weg ligt het bosrijke landgoedje Klein Drakenstein op een laag stuwwalerras. Het hoofdgebouw van Klein Drakenstein is een in 1780 gebouwd classicistisch landhuis, dat zijn vroegere karakter behield.

2. Honderd meter voorbij het grotendeels omrasterde park van het landgoed gaan we rechts een bosgebied in, dat vrijwel geheel in de tweede helft van de negentiende eeuw werd aangelegd. Een pad van de blauw gemarkeerde wandelroute brengt ons er naar de verharde flauwbochtige Zwarte Weg, alwaar linksaf wordt geslagen. Ook deze weg is een voormalige interlocale verbinding met Hilversum. Onze geopad volgt de Zwarteweg tot aan een heideterreintje met picknickplaats. Vandaar gaan we links een groot deel van de geel gemarkeerde Beukenwoudwandeling lopen.

3. Deze route loopt enkele haken slaand vrijwel onderlangs de zuidwestelijke flanken de stuwwal. Daarbij worden wij ook geconfronteerd met zandige windafzettingen uit de laatste ijstijd. De geomorfologische gesteldheid ervan verraadt dat zij nog niet zo lang geleden plaatselijk door verstuivingen werden “verbouwd”. Dit was waarschijnlijk vooral tijdens en kort na de Middeleeuwen het geval.

4. De gele route leidt ons naar de grens met de gemeente Maartensdijk aan de andere kant waarvan al vrij lang geleden een stuk bos werd ingericht voor de golfsport. Bij de rand van het golfterrein buigt de route naar rechts. Enkele honderden meters verderop kruist ze dan de verharde Zwarte Weg. De beschreven wandelroute
De cijfers verwijzen naar de paragrafen, waarin de erdoor aangeduide plekken zijn beschreven.

5. Voorbij de Zwarteweg bestijgt de gele route diagonaal de flauwe zuidwestelijke helling van de stuwwal. Ze doet dit tot een niveau van ongeveer elf meter boven N.A.P. Op die hoogte slaat de route rechtsaf. Ze gaat dan weer geleidelijk afdalen. Wij doen mee met die afdaling tot de blauw gemarkeerde Oertijdwandeling ons kruist.

6. Linksafslaan biedt dan de mogelijkheid een bij de Hooge Vuurscheweg gelegen groepje van vier grafheuvels te benaderen. Die al eens in 1840 “onderzochte” heuvels werden in 1990 gerestaureerd. Voorbij de grafheuvels wordt de Hoge Vuursche Weg overgestoken en even de Stulpse Laan gevolgd. Hierna vraagt de blauwe markering ons rechtsaf te slaan. Een kaarsrecht bospad brengt de geopadloper daarna naar een scheve T-kruising.

7. Op de T-kruising keren wij de blauwe route de rug toe door linksaf te slaan. Enkele tientallen meters verderop slaat ons geopad echter weer rechtsaf. We gaan dan nog een bezoekje brengen aan de mysterieuze terpachtige Konijnenberg. Even mysterieuze landschapselementen zijn trouwens een bij de Konijnenberg gelegen kom en smalle slingerende trog. Het ontstaan van al deze geofenomenen zal nog nader moeten worden onderzocht.

8. Voorbij de Konijnberg komen we terecht op een brede laan met fietspad, waar de route rechtsaf slaat om ons terug te brengen naar Lage Vuursche. We komen dan eerst nog langs een groep van zes grafheuvels, waarvan er drie op het omrasterde terrein van Kasteel Drakensteyn zijn gelegen.

Iets verderop toont de verharde Hooge Vuursche Weg ons een in 1942 gereconstrueerde boerderij, op het erf waarvan een groot 18de-eeuws bakhuis behouden bleef. Iets verderop zien we links tenslotte nog een 17de-eeuws kerkje, bijbehorend kerkhof, voormalig tolhuis uit 1906 en 19de-eeuwse pastorie.

Door de wandeling informeerden wij ons over de geomorfologische gesteldheid en structuur van een bosgebied dat zowel op een stuwwal als windvormingen is gelegen. De meeste indruk maakten daarbij ongetwijfeld de, merkwaardige reliëfkenmerken van enigszins verstoven windafzettingen, een bochtige kleine trog bij de Zeven Lindenweg, het daarbij gelegen ronde Konijnenbergje, de grafheuvels, enkele flauwbochtige oude lanen en de hoogopgaande houtopstanden van sommige bospercelen.

Samenvatting

Een deel van het gebied ligt op de lage stuwwal die bij de Hooge Vuursche begint en zuidwaarts tot de Lage Vuursche is te herkennen.

Het oppervlak van de stuwwal is slechts weinig geaccidenteerd, Wel wordt het hier en daar verlevendigd door een paar kommetjes van onbekende genese of enkele grafheuvels, die aan de prehistorische mens herinneren.

Verder naar het westen bestaat de ondiepe ondergrond van het wandelgebied in een zone met tamelijk grillig reliëf voornamelijk uit jongere fijnzandige (wind)afzettingen. Het zand ervan werd voornamelijk onder de koude klimaatomstandigheden van de laatste ijstijd aangevoerd.

Evenals andere gebieden met droge zandgronden werd het wandelgebied sinds de bronstijd gaandeweg vrijwel geheel ontbost en vele eeuwen overwegend als (gemeenschappelijke) grasgrond gebruikt. Steppe- en heidevegetaties gingen nu domineren

Waar de heide- en steppevegetaties herhaaldelijk werden afgeplagd kwam ter plekke van de onderlangs de stuwwal gevormde windafzettingen kaal grindarm zand aan te oppervlakte liggen, dat op de drogere gronden bij winderig weer ten prooi viel aan verstuivingen. Een en ander was vooral tijdens en kort na de Late Middeleeuwen het geval.

Zowel klimaatveranderingen als de omstandigheid dat ons land inmiddels vrijwel geheel was kaalgeslagen kunnen hierbij een rol hebben gespeeld. Door de verstuivingen ontstonden soms markante dalachtige uitwaaiingslaagten die omgeven raakten door opeenhopingen van het zand dat de wind er wegstoof.

De afgelopen eeuwen hebben de eigenaren van de landgoederen De Vuursche en Drakenstein een belangrijke rol gespeeld bij de herbebossing van het gebied.

Omstreeks 1850 was de naaste noordoostelijke omgeving van Lage Vuursche al weer bosrijk, maar het ten westen van de Hooge Vuurscheweg gelegen deel van het wandelgebied nog bijna overal hei. Ruim een halve eeuw later was vrijwel het gehele wandelgebied weer bos.

Hoofdontsluiting werd er de flauwbochtige Zwarte Weg, die onderdeel was van een interlocale verbinding met Hilversum. Het vrij onregelmatige netwerk bosontsluitingen is later plaatselijk nogal gewijzigd.

In het noordwestelijk deel van het gebied onderscheidt een oude beukenplantage zich doordat de bomen er ver van elkaar in rijen staan.

Enkele flauwbochtige lanen worden hier en daar ook gemarkeerd door tamme kastanjes.

In het midden van de twintigste eeuw werden de landgoederen grotendeels aan de staat verkocht, terwijl Koningin Beatrix in 1959 twintig hectare met het kasteeltje Drakenstein verwierf.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.

Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.